

7. iránymutatás: a k+f-beruházások növelése és javítása, különösen a magánszektorban

1. országspecifikus figyelemfelhívás

Az állami kutatási rendszer reformját tovább kell folytatni, növelve az állami K+F-kiadások hatékonyságát, továbbá erősítve az állami és magánszervezetek által végzett K+F közötti kapcsolatok erősítése.

1. tanácsi következtetés

Jelezzük, hogy a 2010-es nemzeti K+F beruházási célkitűzések hogyan teljesülnek, valamint hogy a kapcsolódó K+F-stratégiák hogyan járulnak hozzá az Európai Kutatási Térség megvalósításához.

Középtávú stratégiai cél, hogy a teljes K+F-ráfordítás a rendelkezésre álló költségvetési források függvényében lehetőleg érje el **2010-re a GDP 1,4%-át,** majd **2013-ra az 1,8%-át.** **A vállalkozások K+F-ráfordítása** a teljes K+F-ráfordításon belül **2010-re érje el a 45%-ot,** majd **2013-ra az 50%-ot.**

Hosszabb távú stratégiai cél, hogy a tudásalapú gazdaság megteremtésével – a magas hozzáadott érték képviselő, a globális piacon eladható termékek és szolgáltatások révén – zárkózzunk fel az EU középmezőnyébe, s a megvalósítás indikátoraként szolgáló magyar összesített innovációs mutató **(SII) 2013-ra érje el az EU átlagát.** Ehhez – a vállalati K+F-ráfordítások növelésén túl – főleg a fiatal műszaki és természettudományos szakemberek számarányán, a vállalati szféra iparjogvédelmi aktivitásán és innovációs teljesítményein kell javítanunk.

A hazai innovációs rendszer K+F-intenzitási mutatói, a GERD (Gross Expenditure on Research and Development: a K+F-re költött bruttó kiadás) és a BERD (Business Expenditure on Research and Development: az üzleti szféra K+F-re költött bruttó kiadása) indikátorok az NAP időszakában feltételezésünk szerint a GDP-nél nagyobb mértékben növekednek. Ezért a nemzetgazdasági K+F-intenzitás növekedésével lépést kell tartania e területen az emberi erőforrások bővülésének, amelynek irányadó mutatója a tudomány-, technológia- és innovációpolitikai (TTI-) stratégia célindikátoraként is szereplő mutatószám. A műszaki és természettudományos szakemberek arányának a 20–29 éves korcsoportban **2010-re 5,5%, 2013-ra 6,0%-ot kell elérnie.** (2005-ben az érték 5,1% volt.)

A KSH adatai szerint 2006-ban a teljes K+F-ráfordítás 238 Mrd Ft volt; ez a GDP 1,00% százalékát tette ki.

A GERD/GDP mutató értéke 2007-ben az előzetes becslések alapján várhatóan 1,1%, 2008-ban 1,2%, 2009-ben 1,3% lesz, majd 2010-ben éri el a középtávú Tudomány-, Technológia- és Innováció-politikai (TTI) stratégiában rögzített 1,4%-os értéket.

A) A TTI intézményrendszerének átalakítása és az MTA reformja

A nemzetközi szervezetek és az EU értékelése, valamint a TTI-stratégia egyaránt felveti a hazai kutatóhálózatok teljesítményorientált átalakításának szükségességét. Az intézkedés a teljes TTI-intézményrendszer átalakítására kiterjed, beleértve a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) reformját és a nemzetközi K+F+I-hálózatokhoz való csatlakozást. A TTI intézkedési tervben

foglaltakkal összhangban a teljesítmény növelését sokoldalú feladatrendszer (értékelési módszerek, ösztönzők alkalmazása, kiválósági központok-, tudományos parkok létesítése, stb.) megoldásával kívánjuk elérni. A 2008. május 1-jével létrehozott új kutatás-fejlesztési tárca nélküli miniszteri pozíció először egyesíti a tudomány és a K+F+I irányítását. Az új modell kiaknázása és hatékony működtetése érdekében megújítás előtt áll a TTI kormányzati irányítási rendszere: újragondolják a miniszterelnök által vezetett legmagasabb szintű koordinációs testület, a Tudomány- és Technológiapolitikai Kollégium szerepét, ennek részeként hatékonyabbá és operatívabbá teszik a titkársági funkciót.

A kormány 2007. március 28-án hagyta jóvá a **középtávú tudomány-, technológia- és innovációpolitikai stratégiáról szóló** 1023/2007. (IV. 5.) kormányhatározatot. A megvalósítás feladatait a tudomány-, technológia- és innovációpolitikai intézkedési terv (az 1066/2007. (VIII. 29.) kormányhatározat) részletezi.

Az MTA a TTI intézkedési tervében szereplő számos feladat megvalósításában működik közre (a 93 intézkedés közül 36-ban). Ezek közül leghangsúlyosabb az **új akadémiai törvény** kidolgozása, melynek része az MTA közfeladatainak és azok feltételrendszerének újrafogalmazása, a köztestületi és a kutatásirányítási feladatok szétválasztása. A törvény várhatóan 2008 decemberében az Országgyűlés elé kerül.

A TTI intézkedési terv egy másik, igen jelentős feladata a **nemzetközileg versenyképes kutatóintézmények és tudásközpontok kérdése**. A cél az, hogy a meglévő kiválóságokra alapozva, korszerű nemzetközi tudományszervezési és menedzsmentnormák szerint Európa élvonalába tartozó kutatóegyetem(ek)et, kutatóintézményeket építsenek ki, a gazdasági szféra szereplőivel együttműködésben.

Szintén jelentős feladat a **szellemi vagyon hasznosításának segítése a költségvetési kutatóhelyeken**, a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról, az államháztartásról szóló törvény, valamint az állami vagyonról szóló **törvény összehangolt módosítása**. A cél az, hogy a kutatóhelyek szabadabban hasznosíthassák a szellemi vagyonukat. Az MTA és a Magyar Szabadalmi Hivatal együttműködésében elkészültek a hasznosítás irányelvei, a szabályozás folyamatban van. Miután a kormány az MTA tulajdonába adta az addig csak kezelésében lévő vagyont, kiemelt feladat a hatékony akadémiai vagyongazdálkodás kereteinek kidolgozása; ehhez elengedhetetlen a törvényi háttér megteremtése.

Az MTA a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatallal (NKTH) közösen dolgozik az egységes, az Európai Kutatási Térséggel összhangban levő, **nemzeti kutatási infrastruktúra-fejlesztési stratégia és program** kialakításán (nemzeti „útiter” a műszerek és kutatási infrastruktúrák fejlesztésére – NEKIFUT-projekt). Az intézkedés támogatja a már létező hazai kutatási infrastruktúrák adatainak és fejlesztési igényeinek felmérését, folyamatos karbantartását és nyilvánosságra hozatalát valamint átfogó kutatási infrastruktúrafejlesztési stratégia megalkotását, beleértve a nemzetközi kutatási infrastruktúrákhoz való csatlakozást is. Annak érdekében, hogy Magyarországot még jobban bekapcsoljuk az európai kutatás vérkeringésébe, Magyarország bejelentette szándékát az ESFRI-ben szereplő Európai Neutron Kutatási Központ (ESS) magyarországi helyszínen történő megvalósítására. A közép-európai térség kutatási infrastruktúrájának fejlődésében mérföldkövet jelenthet az ESS Magyarországra történő helyezése, amely révén az e tekintetben megmutatkozó nagyfokú regionális egyenlőtlenségek jelentősen csökkenthetők.

Az ERA többi kezdeményezése tekintetében az alábbiak történtek:

- közös programozás: A magyar kutatási programoknak más tagállamokkal történő összehangolása érdekében a magyar képviseletet ellátó NKTH csatlakozott 12 ERA-NET projekthez. Az esetek egy részében olyan a határokon átnyúló kutatási témákról van szó, amelyek eleve szükségessé teszik a koordinációt (pl biodiverzitás, környezetvédelem). Más témákban a magyar kutatási kapacitások a kritikus szint alatt vannak, így magas minőségű célzott nemzeti programok nem lennének indíthatók (pl komplexitás). Magyarország az új eszközökhöz, az EKSz 169. cikke alapján indított közös programokhoz valamint az EKSz 171. cikkel alapján indított közös technológiai kezdeményezésekhez a prioritásainak megfelelően csatlakozott (Eurostars, AAL, Artemis, Eniac, IMI)
- mobilitás: 2008- ban sikeresen nyújtottunk be társfinanszírozásra mobilitási programot az Európai Bizottsághoz, melynek során a 600 millió Ft költségvetésű programhoz 400 millió Ft-ot nyertünk a 7. keretprogram „Emberek” specifikus program COFUND pályázati kiírásának keretében. Valamint azon hat ország között volt, akik határidő előtt implementálták a harmadik országbeli állampolgárokhoz az Európai Közösség területén folytatott tudományos kutatás céljából való fogadására vonatkozó külön eljárásról szóló 2005/71/EK tanácsi irányelvet.
- nemzetközi együttműködés: A globalizációval megfigyelhető specializálódási tendencia mellett a stratégia által előírt fókuszálás is azzal jár, hogy egyre növekszik a nemzetközi együttműködés szükségessége. Az NKTH külön projekt alapokat létesített az ázsiai feltörekvő gazdaságokkal pl. Szingapúrral, Shenzennel, Indiával .Ezek elsősorban a közös kutatásokat és azok eredményeinek hasznosítását célozták meg, így a felek piacainak kiaknázását valamint közös fejlesztések harmadik piacon történő bevezetését irányozták elő.

B) A közfinanszírozású K+F+I-programok hatékonyságának növelése

A közfinanszírozású K+F+I-programok lebonyolítása során a források hatékony felhasználását akadályozza a források széttagoltsága, a túlszabályozottság és a túlzott adminisztráció. (A pályázatok lebonyolításáról több mint húsz jogszabály rendelkezik, forrásfüggő pályázati gyakorlatot teremtve.) A források hatékonyabb felhasználásához szükséges a közfinanszírozású K+F+I programok szakmai monitoringjának és értékelési rendszerének továbbfejlesztése.

A közfinanszírozású K+F+I programok összehangolása (célok és finanszírozás) és, az esetleges átfedések kiküszöbölése, az egyes programok közötti szinergiák elérése érdekében a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium (GKM) koordinálásával 2007 októberében megalakult egy szakértői szintű tárcaközi egyeztető munkacsoport.

A munkacsoport **tevékenységének három „pillére”**:

1. Plenáris jelleggel állandó egyeztető fórumként működik a források összehangolása érdekében, folyamatosan „karbantartva” az egyes programok, pályázatok, konstrukciók, intézkedések forrástérképeit. A konkrét programok valamint az egyes források forrásfelhasználási stratégiái közötti átfedések esetén az illetékes miniszter az érintett forráskezelőkkel szűkebb körű egyeztetéseken tisztázza a problémákat, és javaslatot tesz a megoldásukra.
2. A Nemzeti Kutatás-nyilvántartási Rendszer működésének, illetve a közfinanszírozású K+F+I programok monitoring és értékelési rendszerének kiépítése, működésének hatékonyabbá tétele érdekében a problémák feltárása és azok megoldására konkrét cselekvési terv kimunkálása 2009. elején.

3. A K+F+I terület sajátosságait jobban figyelembe vevő közfinanszírozási támogatási rendszerre vonatkozó javaslatok kimunkálása, s a pályázatással kapcsolatos támogatási részek beépítése a készülő hazai közfinanszírozási programok pályázati eljárásrendjét egyszerűsítő és egységesítő ún. deregulációs kormányrendelet tervezetbe (amelyet várhatóan 2009 I. negyedévében fogadnak el).

A közfinanszírozású K+F+I programok összehangolt forrásfelhasználásának a koordinálása a Kormányzati struktúrában bekövetkezett változások miatt 2008. július 1-jével átkerült az egységes tudomány-, technológia- és innováció-politikai irányítási rendszer hatékonyabb működtetése érdekében létrejött kutatás-fejlesztésért felelős tárca nélküli miniszter (KF TNM) hatáskörébe.

C) A Kutatási és Technológiai Innovációs Alap alapszerű működésének biztosítása

A kormány kiemelt célja, hogy az innovációs járulékrendszer jobban ösztönözze a kutatás-fejlesztési teljesítményeket, illetve a Kutatási és Technológiai Innovációs Alap kiadásai javítsák a vállalati K+F-et, különösen a kkv-k esetében, továbbá erősítsék a kutatóhelyek és a vállalatok, az ipar kapcsolatát. Fontos feladat továbbá a Kutatási és Technológiai Innovációs **Alap pénzügyi szabályozásának rendezése, az alap zárolt részének felszabadítása, 2010-re a zárolás megszüntetése.** Kiemelt feladat továbbá még az alapból nyújtott közvetlen támogatások és az innovációs célú adókedvezmények felhasználásának nyomon követése és értékelése, a szakpolitika tényeken alapuló kialakítása.

A Kormány feladata a költségvetési törvényből azon rendelkezések eltávolítása, amelyek gátolják a Kutatási és Technológiai Innovációs Alap alapszerű működését, elsősorban az éves maradványok felhasználhatósága tekintetében. A maradvány felhasználására vonatkozó korlátozások kiiktatása, az eddig felhalmozódott maradvány (hozzávetőlegesen 30 Mrd Ft) felszabadítása az elkövetkező három évben, évente 10 milliárd forint összeggel.

D) A vállalkozások K+F és innovációs tevékenységének ösztönzése

A lisszaboni célkitűzésekkel összhangban a magyar Kormány K+F+I politikájának és stratégiájának fontos eleme a vállalkozások K+F és innovációs tevékenységének ösztönzése, különös tekintettel a kis- és középvállalkozásokra. Ennek a célnak az elérését több támogatási program segíti a II. Nemzeti Fejlesztési Terv Gazdaságfejlesztési Operatív Programjának 1. sz. prioritása (K+F és innováció a versenyképességért), valamint a Kutatási és Technológiai Innovációs Alapból nyújtott támogatási programok keretében:

Piacorientált kutatás-fejlesztési tevékenység támogatása (GOP-1.1.1):

A konstrukció célja olyan kutatás-fejlesztési projektek támogatása, amelyek kutatási eredményekre támaszkodva korszerű, magas értéket képviselő prototípusok létrejöttét eredményezik. A konstrukció elősegíti a K+F iránti vállalati kereslet kutatóhelyek számára történő visszacsatolását, illetve a technológiatranszfer előmozdítására alkalmas –egyetemek/kutatóintézetek és vállalatok közötti – együttműködések hangsúlyosabb jelenlétének támogatását a K+F és innováció rendszerében. A projektek a vállalkozások közvetlen igényein alapulnak, ezért pályázatot csak vállalkozás nyújthat be. A konstrukció 2008 júniusában került meghirdetésre, a 2008. évi keret a KMOP vonatkozó konstrukciójával együtt 7,5 Mrd Ft.

Vállalati innováció ösztönzése (GOP-1.3.1):

A konstrukció célja olyan azon vállalkozások innovációs tevékenységeinek támogatása, amelyek meglévő K+F eredményre (prototípus vagy termék) új vagy jelentősen javított, korszerű, magas értéket képviselő, piacképes termékek, szolgáltatások, technológiák kidolgozását, piaci bevezetését vállalják. A konstrukció elősegíti az innovatív vállalkozások növekedési potenciáljának erősítését, versenyképes termékek piaci megjelenését a vállalkozások kísérleti fejlesztési tevékenységének, a K+F eredmények hasznosításának, az új, vagy jelentősen javított termék, szolgáltatás, technológia piaci bevezetéséig tartó innovációs tevékenységének támogatásával. A konstrukció 2008 júniusában került meghirdetésre, a 2008. évi keret a KMOP vonatkozó konstrukciójával együtt 17,2 Mrd Ft.

Nemzeti Technológiai Program:

A program a gazdaság versenyképességének növelését és a fejlődés fenntarthatóságát kívánja elősegíteni korszerű technológiák területén végzett középtávú, felhasználás orientált stratégiai kutatás-fejlesztéssel. A támogatás célja az innováció ösztönzése a magyar K+F stratégiai szempontok figyelembevételével. A program célja olyan K+F tevékenységek ösztönzése, amelyek,

- olyan technológia alapú innovációkat alapoznak meg, amelyeknek jelentős nemzetgazdasági és társadalmi hatásai várhatóak (hasznosíthatóságuk szélesebb felhasználói kört érint,
- valós piaci igényeken alapuló versenyképes termékek és szolgáltatások kifejlesztését eredményezik,
- a vállalkozások és a K+F szféra együttműködésére építenek, stratégiai partnerségek kialakításához vezetnek,
- tervezésében és a végrehajtásában a vállalkozások vezető szerepet látnak
- biztosítják a hazai kutatóközösség utánpótlását, illetve megerősítését PhD hallgatók és fiatal kutatók projektbe történő bevonása révén,
- elősegítik az Európai Unió 7. kutatás-fejlesztési Keretprogramjára való magyar felkészülést és bekapcsolódást
- 2008 áprilisában a program eredményeképp 11 technológiai platform jött létre.

Nemzeti Tudásközpont Program:

A program célja kiválósági alapon olyan tudásközpontok támogatása, amelyek a cégekkel hosszú távú együttműködésekkel alakítanak ki, amely magában foglalja az oktatást, kutatás-fejlesztést is. Azon tudásközpontok számára, amelyek gazdasági társaságként kívánnak tevékenykedni a jövőben, a Nemzeti Fejlesztési Terv-II „Kutatás-fejlesztési központok fejlesztése, megerősítése” c. pályázata (GOP/KMOP-1.1.2) továbblépési lehetőséget biztosítanak. Az NFT pályázatai jelenleg nyitottak, és a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség (NFÜ) a meghirdetésüket tervezi a következő években (2009-2010) is. A Kutatási és Technológiai Innovációs Alapból indított program a gazdasági társaságként működő tudásközpontok mellett fejlődési lehetőséget nyújtana a K+F kompetencia központnak tekinthető intézményeknek is. Az Alap azonban csak azoknak a központoknak nyújtana támogatást, amelyek olyan színvonalú K+F munkát végeztek az elmúlt években és olyan humán erőforrással rendelkeznek, amely garantálja azt, hogy a tudásközpont nemzetközi színvonalú kiválósági központtá váljon. Az országnak elsősorban az az érdeke, hogy a húzóágazati területeken jöjjön létre nem több mint 6-8 kiválósági központ.

K+F eredmények és innovatív ötletek egyéni megvalósítása:

A pályázat célja az egyéni feltalálók innovációinak felkarolása, a K+F eredmények és az innovatív ötletek gyakorlati megvalósításának, piaci termékké fejlesztésének elősegítése, a szellemi tulajdon hasznosítására létrejövő cégek alapításának ösztönzése. Az egyén akkor juthat támogatáshoz, ha

projektjavaslatával, az egyes fázisokban elvégzett munkájával, ill. K+F eredményeivel alá tudja támasztani, hogy a projekt sikeresen végrehajtható és az ötletből új termék lesz, valamint képes a hasznosításhoz szükséges vállalkozás létrehozására. A pályázati konstrukció keretében 2008-tól kezdődően évi 200M Ft áll rendelkezésre.

Decentralizált Regionális Programok és az Innocsekk:

Mindkét program célja a régiók innovációs képességeinek és kapacitásainak erősítése, támogatva a régiók kis- és középvállalkozásainak innovációs tevékenységét, továbbá a K+F+I együttműködési struktúráik kialakítását, fejlesztését. A decentralizált regionális programok keretében minden régió a saját regionális innovációs stratégiájának megvalósítására régióspecifikus támogatási programot alakított ki, míg az innocsekk program a régiók mikro és kisvállalatai számára ad támogatást innovációs szolgáltatások igénybevételéhez, hogy innovatív kezdeményezéseiket meg tudják valósítani.

E) A felsőoktatás és a gazdaság kapcsolatának erősítése a kutatás-, az innováció és az oktatás területén

Az intézkedés elsősorban azokat a szervezeti, képzési és kutatás-fejlesztési jellegű tevékenységeket támogatja, amelyek a vállalkozásokkal való szervezett együttműködés keretfeltételeinek a kialakítása révén bővítik a felsőoktatási intézmények kapacitásait a tudástermelés, illetve a tudás elterjesztése terén. Ezen intézkedések a felsőoktatási intézmények oldaláról a GOP K+F ösztönzését szolgáló, a TÁMOP, TIOP valamint a pólusprogram K+F konstrukcióit, valamint a Kutatási és Technológiai Innovációs Alap releváns pályázatait egészítik ki és támasztják alá. Az intézkedés keretében tervezett tevékenységek egy másik csoportja a kutatás szellemi kapacitásainak a bővítését, a felsőoktatási alapkutatásban részt vevők színvonalának emelését, a kutatói munka és életpálya vonzerejének növelését, valamint a kutatási eredmények fokozott társadalmi megismerését és elismerését szolgálja.

A tervezett tevékenységek a következők:

- a **menedzseri kompetenciák** fejlesztését segítő képzések, a helyi igények kielégítését szolgáló kínálat bővítése;
- a felsőoktatási intézmények azon szolgáltatói és ügyfélkapacitásának bővítése, amely a **kutatási potenciál bővítéséhez** szükséges; a tudás- és technológiatranszferrel összefüggő tevékenységek támogatása;
- a tudományos kutatások eredményeinek hasznosulását bemutató **ismeretterjesztő** dokumentumok kiadása, terjesztése;
- **innovatív kutatócsoportok** projektjeinek támogatása;
- a tudományos eredmények **társadalmi ismertségének** és elismerésének erősítésére kutatói és innovációs díjak alapítása;
- **kiválósági központok kialakítása**, tudományos iskolák támogatása, doktori iskolák létrehozása;
- A felsőoktatási K+F+I+O kapacitások bővítése és a vállalkozásokkal való szorosabb együttműködést szolgáló, innovációs szolgáltatásokat nyújtó tudásközpontok megerősítése, támogatása
- a **Nemzeti Kiválóság Program** olyan átfogó pályázati rendszert működtet, amely lehetővé teszi az oktatói-kutatói életpálya tervezhetőségét:
 - a kiváló hallgatók, a doktorjelöltek és a doktori fokozatot szerzettek, az oktatók-kutatók támogatása, mobilitásuk elősegítése,

- átfogó hallgatói, oktatói és kutatói tehetséggondozó program megvalósítása,
- a külföldön dolgozó kiváló magyar kutatók, oktatók számára a Magyarországra történő visszatelepülés vonzóvá tétele a kutatók karrierlehetőségeinek támogatásával (kiemelt akadémiai/kutatói álláshelyek biztosítása),
- a **kiváló külföldi kutatók** hazai intézményekben történő alkalmazását is.